

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

12 mei 1992

No. J. 927235

Directie Juridische en
Bedrijfsorganisatorische Zaken

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103) wordt het volgende gebied aangewezen:
het op de bijlage bij deze regeling op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Bargerveen".
2. De aanwijzing, bedoeld in het eerste lid, gaat vergezeld van een bij deze regeling behorende toelichtende nota.

Artikel 2

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na die van haar bekendmaking in de Staatscourant.

's-Gravenhage, 12 mei 1992

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,

(w.g.) J.D. Gabor

Toelichting voor de Staatscourant.

Artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103), bepaalt dat voor de leefgebieden van de in bijlage I van de richtlijn vermelde vogelsoorten speciale beschermingsmaatregelen getroffen worden, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.

- De -

De Lid-Staten dienen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte leefgebieden als speciale beschermingszone aan te wijzen, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten behoeven. Gelijksoortige maatregelen dienen de Lid-Staten ingevolge artikel 4, tweede lid, van de richtlijn te nemen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels.

Bij de onderhavige regeling wordt het gebied, dat wordt gevormd door het Bargerveen, als speciale beschermingszone aangewezen.

Het "Bargerveen" is een hoogveengebied gelegen in Zuidoost-Drenthe, in de gemeenten Emmen en Schoonebeek. Het is ca. 2.100 ha groot. Het is een laatste restant van het Bourtangerveen, het eertijds grootste hoogveencomplex van West-Europa, dat zich in het Nederlands-Duitse grensgebied uitstrekte van Bourtange tot Schoonebeek.

Het "Bargerveen" is, behalve vanwege zijn flora, vooral van grote betekenis voor vogels. In het gebied zijn meer dan 220 vogelsoorten waargenomen, waarvan 112 als broedvogel. Het gebied is van belang als fourageer-, rust- en overwinteringsgebied.

Bestuur en beheer zijn gericht op bescherming, behoud en verdere ontwikkeling van de betekenis van dit gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in de status "kernegebied" in het Natuurbeleidsplan (1990), de planologische aanduiding in streek- en bestemmingsplan en in het door de Staat gevoerde terreinbeheer. Voorts is een deel van het gebied aangewezen als staatsnatuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572).

De in de regeling genoemde kaart en toelichtende nota liggen ter inzage op de bibliotheek van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73 te 's-Gravenhage.

Behoort bij besluit
J. 92 7235

TOELICHTING OP AANWIJZING "BARGERVEEN" ALS SPECIALE
BESCHERMINGSZONE OP BASIS VAN DE EG-VOGELRICHTLIJN

1. Inleiding

Het "Bargerveen" is een hoogveengebied gelegen in Zuidoost-Drenthe, in de gemeenten Emmen en Schoonebeek. Het is ca 2.100 ha groot. Het is een laatste restant van het Bourtangerveen, het eertijds grootste hoogveencomplex van West-Europa, dat zich in het Nederlands-Duitse grensgebied uitstrekte van Bourtange tot Schoonebeek.

Het gebied bestaat uit de volgende onderdelen:

- drie onvergraven hoogveenkernen met een gezamenlijke oppervlakte van ca 70 ha,
- een aantal onvergraven bovenveencultuurgebieden van ca 600 ha welke afwisselend uit grasland, heide en bos bestaan en voor 20 ha uit bouwland,
- een oppervlakte van ca 400 ha waarvan alleen de toplaag, het weinig veraarde veenmosveen, is afgegraven,
- gebieden ter grootte van samen 950 ha waar na het afgraven van zowel de toplaag als vrijwel het hele zwartveenpakket nog een restveenlaag van ca 50 cm tot 1 meter is overgebleven,
- enkele percelen van in totaal ca 70 ha welke na afgraven tot dalgrond zijn ontgonnen.

In het noordelijke deel van het gebied, het Meerstalblok, komen zo'n 20 meerstallen voor op de onvergraven en weinig vergraven terreinen. Dit zijn voormalige veenmeertjes welke kenmerkend waren voor het centrum van de meest ontwikkelde grote gewelfde hoogveencomplexen. Deze meerstallen zijn de enige plekken in Nederland waarin de levende hoogveenvegetaties zich goed hebben kunnen handhaven.

In het grootste onvergraven complex van het Meerstalblok komen buiten de meerstallen levensgemeenschappen voor van rustend hoogveen met veel karakteristieke plante- en diersoorten. Van de sub-atlantische hoogvenen, waartoe het Bargerveen behoort, zijn de genoemde onvergraven veenrestanten de meest waardevolle en zeldzame. Om deze restanten tegen uitdroging te beschermen zijn de omliggende terreinen zodanig met veendammen ingericht dat grote hoeveelheden regenwater worden vastgehouden. Dit heeft geleid tot het ontstaan van een veelheid aan milieutypen, variërend van natte tot vochtige voedselarme omstandigheden. Dit leidde tot een grote toename van aan deze milieutypen gebonden vogelsoorten. In het midden van het "Bargerveen", het Amsterdamse veld, is na de vervening een grote oppervlakte na het treffen van inrichtingsmaatregelen waterrijk geworden, wat ook in dit gebied geleid heeft tot een grote toename van vogelsoorten van natte milieu-omstandigheden. Tevens is hier sprake van hernieuwde veenontwikkeling. Ook dit type biotoop is erg zeldzaam.

Het "Bargerveen" is, behalve vanwege zijn flora, vooral van grote

betekenis voor vogels. In het gebied zijn meer dan 220 vogelsoorten waargenomen, waarvan 112 als broedvogel. Het gebied is van belang als fourageer-, rust- en overwinteringsgebied.

Bestuur en beheer zijn gericht op bescherming, behoud en verdere ontwikkeling van de betekenis van dit gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in de status "kerngebied" in het Natuurbeleidsplan, de planologische aanduiding in streek- en bestemmingsplan en in het door de Staat gevoerde terreinbeheer.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis.

Het "Bargerveen" is door zijn natuurlijke gesteldheid, ligging en topografie in zowel nationaal als internationaal opzicht van grote betekenis voor diverse vogelsoorten, zowel typische hoogveenbewoners als soorten van waterrijke milieus.

Van de Nederlandse avifauna is meer dan de helft in het "Bargerveen" waargenomen, ca 220 soorten, waarvan 112 soorten als broedvogel.

De grote oppervlakte, de relatieve ontoegankelijkheid, de grote wateroppervlaktes en de drassige voedselarme bodems, de grote openheid en de rust dragen er toe bij dat ook buiten het broedseizoen vele soorten watervogels aanwezig zijn.

Zo broeden er 9 eendesoorten waaronder Krakeend, Wintertaling (ca 200 paar), Pijlstaart en Tafeleend. Door veel soorten zwanen, ganzen en eenden wordt het gebied in het winterhalfjaar als slaap- en rustgebied gebruikt zoals Kleine zwaan, Wilde zwaan, beide ondersoorten van de Rietgans, Kolgans, Grauwe gans, Brandgans, Wintertaling, Pijlstaart, Tafeleend en Brilduiker. Alle in Nederland voorkomende Nederlandse zwaluwsoorten worden regelmatig in het "Bargerveen" gesignaleerd. Vermeldenswaardige broedvogels van het gebied zijn verder o.m. Dodaars (14), Geoorde fuut, Bruine kiekendief (2) en Blauwe kiekendief (1), Havik (4), Boomvalk (5), Sperwer (1), Kwartel (31), Waterral (24), Patrijs (12), Porceleinhoen (13), Watersnip (42), Wulp (46), Zwarte stern (4), Velduil (1), Nachtzwaluw (5), Gele kwikstaart (16), Blauwborst (102), Roodborst tapuit (82), Paapje (15), Grauwe klauwier (66) en Klapekster (2) (de aantallen zijn broedparen in 1989; de Geoorde fuut is niet in 1989 waargenomen).

Veel soorten overwinteren in het "Bargerveen", zoals Dodaars, Taiga-rietgans, Wintertaling, Blauwe kiekendief, Sperwer, Watersnip, Velduil en Klapekster en verder rusten en foerageren tijdens de trek, behalve de reeds genoemde soorten nog o.m. 14 roofvogel- en 35 steltlopersoorten, zoals Goudplevier, Kempmaan, Bokje, Grutto, Regenwulp, Zwarte ruiter, Groenpootruiter en Witgatje. Ook kraanvogels worden zo nu en dan gesignaleerd.

3. Ligging en begrenzing.

Het gebied is gelegen in de provincie Drenthe, op de grens van de

gemeenten Emmen en Schoonebeek.

Aan de oostkant grenst het gebied aan de Duitse grens. De begrenzing is van het gebied is zodanig gekozen dat er een in ecologisch, landschappelijk en ecohydrologisch opzicht samenhangend geheel van gebiedsdelen bestaat. De begrenzing is op bijgaande kaart aangegeven.

4. Bestuur en beheer.

Bestuur en beheer van het gebied zijn gericht op handhaving en verdere ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied. Dit komt onder meer tot uitdrukking in:

- de bestemming "Natuurgebied" in de bestemmingsplannen buitengebied van de gemeenten Emmen en Schoonebeek;
- de aanduiding "Natuurgebied" in het streekplan Oost- en Zuidoost-Drenthe;
- de aanwijzing op grond van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572) van een deel van het gebied (staatsnatuurmonument "Meerstalblok");
- de aanduiding "Kerngebied" in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II, 1989/90, 21149, nrs. 2-3);
- de aanduiding als "Grote Eenheid Natuurgebied" in het structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (Kamerstukken II, 1980/81, 16820);
- het beheer en voortgaande inrichting van het gebied door het Staatsbosbeheer. Het beheer van het gebied is gericht op behoud en ontwikkeling van hoogveenlevensgemeenschappen;
- de door het waterschap Bargerbeek ontwikkelde plannen tot terugdringen van de drainerende werking van de zandondergrond, met name veroorzaakt door de Noordersloot (een in 1972 gegraven waterlossing tussen het Meerstalblok en het Amsterdamse Veld);
- de inspanning door het Rijk om de nog niet verworven oppervlakten zo spoedig mogelijk te verwerven.

Uit het bovengenoemde blijkt dat de natuurwaarden en de ontwikkeling daarvan uitgangspunt zijn voor het beleid inzake dit gebied.

De omvang van het gebied en de rust in het gebied zullen worden gehandhaafd. Recreatief gebruik wordt zoveel mogelijk beperkt en recreatief medegebruik is vooral gericht op natuurbeleving. Het recreatief (mede)gebruik is derhalve afgestemd op het karakter en de kwetsbaarheid van het gebied. De waterhuishouding in en rond het gebied zal nog verder moeten worden aangepast over de handhaving en ontwikkeling van de genoemde waarden.

In 1991 is de eerste fase van een project gericht op integrale verdrogingsbestrijding gereed gekomen. In 1992 is de tweede fase van dit project gestart gericht op het herstellen van de waterscheiding met als doel een forse verhoging van de stijghoogte van de grondwaterstand in de zandondergrond. Het streven is erop gericht om van de totale oppervlakte van het gebied nog ca 200 ha te verwerven. Hiervan ligt 20 ha bovenveenbouwland en 5 ha dalgrond aan de noordwest-zijde van het Meerstalblok, ca 90 ha bovenveencultuurgrond in het westen van

het Schoonebeekerveld en de rest verspreid over het Schoonebeekerveld (natuurgebied en nog in vervening zijnd gebied).

Nog ca 200 ha bovenveen grasland is wel in eigendom door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij verworven, maar kan pas door Staatsbosbeheer in beheer worden genomen als er vervangende grond voor de voormalige eigenaren beschikbaar is ter compensatie van het verlies van hun grondgebruik.

5. Gevolgen van de aanwijzing als speciale beschermingszone.

De richtlijn van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, nr. 79/409/EEG, bepaalt terzake de speciale beschermingszones het volgende:

Art.4, lid 3, verplicht de overheid tot het toezenden aan de Europese Commissie van nuttige gegevens, zodat zij de geëigende initiatieven kan nemen voor de coördinatie die nodig is om te bereiken dat de zones bedoeld in lid 1, enerzijds, en in lid 2, anderzijds, een samenhangend geheel vormen dat voldoet aan de eisen inzake bescherming van de soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is.

Art. 4, lid 4, verplicht de overheid tot het nemen van passende maatregelen om vervuiling en verslechtering van de woongebieden in de beschermingszones als bedoeld in de leden 1 en 2 te voorkomen, alsmede om te voorkomen dat de vogels aldaar worden gestoord, voor zover deze vervuiling, verslechtering en storing, gelet op de doelstellingen van dit artikel, van wezenlijke invloed zijn. Ook buiten deze beschermingszones zet de overheid zich in om vervuiling en verslechtering van de woongebieden te voorkomen.

Art. 12, lid 1, verplicht de overheid om de drie jaar bij de Commissie een rapport in te dienen over de toepassing van de nationale maatregelen die krachtens de richtlijn zijn getroffen.